

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria A

Warszawa, dnia 31 grudnia 2018 r.

Pozycja 82

POSTANOWIENIE z dnia 18 grudnia 2018 r. Sygn. akt SK 25/18

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Julia Przyłębska – przewodniczący
Grzegorz Jędrejek
Andrzej Zielonacki – sprawozdawca,

po rozpoznaniu, na posiedzeniu niejawnym w dniu 18 grudnia 2018 r., skargi konstytucyjnej P.Ż. o zbadanie zgodności:

- 1) § 12 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. Nr 163, poz. 1348, ze zm.), interpretowanego w ten sposób, że zastosowanie określonych w tym przepisie stawek ryczałtowych wyłącza zastosowanie proporcjonalnych stawek określonych w § 6 tego rozporządzenia, w związku z art. 98 § 1 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2016 r. poz. 1822, ze zm.) oraz w związku z art. 16 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 26 maja 1982 r. – Prawo o adwokaturze (Dz. U. z 2016 r. poz. 1999, ze zm.),
- 2) § 9 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz. U. poz. 1800, ze zm.), w brzmieniu nadanym przez § 1 pkt 5 lit. a rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz. U. poz. 1668), interpretowanego w ten sposób, że zastosowanie określonych w tym przepisie stawek ryczałtowych wyłącza zastosowanie proporcjonalnych stawek określonych w § 2 tego rozporządzenia, w związku z art. 98 § 1 ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz w związku z art. 16 ust. 2 i 3 ustawy – Prawo o adwokaturze – stosowanych w każdym przypadku odwołania od wypowiedzenia umowy o pracę oraz w szczególnym przypadku, gdy sąd pracy ustalił, że pracodawca podał w treści wypowiedzenia umowy o pracę nieprawdziwe lub pozorne przyczyny, a także gdy ustalona przez sąd pracy prawdziwa przyczyna wypowiedzenia umowy o pracę nie miała związku z reżimem kontraktowym, tj. gdy miało miejsce „bezprawie pracodawcy polegające na zachowaniu zawinionym i skierowanym na naruszenie prawa pacy, a nawet na instrumentalnym jego wykorzystaniu”, z art. 24, art. 32 ust. 1 i 2, art. 40, art. 45 ust. 1, art. 47, art. 64 ust. 2, art. 65 ust. 1, art. 77 ust. 2 oraz art. 92 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,

p o s t a n a w i a:

na podstawie art. 59 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. poz. 2072) umorzyć postępowanie.

Orzeczenie zapadło jednogłośnie.

UZASADNIENIE

I

1. W sporządzonej przez adwokata skardze konstytucyjnej z 14 lutego 2017 r. (wniesionej do Trybunału tego samego dnia – data prezentaty) P.Ż (dalej: skarżący) wystąpił z żądaniem przytoczonym w komparycji niniejszego postanowienia.

1.1. Stan faktyczny poprzedzający wniesienie skargi konstytucyjnej.

1.1.1. Skarżący w pozwie z 25 maja 2011 r., skierowanym przeciwko jego byłemu pracodawcy, wniósł o: przywrócenie do pracy na poprzednich warunkach i zasądzenie wynagrodzenia za czas pozostawania bez pracy w wysokości 44 000 zł brutto, a w przypadku nieuwzględnienia roszczenia o przywrócenie do pracy – o zasądzenie odszkodowania za nieuzasadnione wypowiedzenie umowy o pracę w wysokości 132 000 zł brutto; zasądzenie odszkodowania w wysokości 362 697 zł; zasądzenie od strony pozwanej na jego rzecz kosztów procesu.

W odpowiedzi strona pozwana wniosła o oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie na jej rzecz od skarżącego zwrot kosztów postępowania według norm przepisanych.

1.1.2. Wyrokiem z 29 grudnia 2015 r. (sygn. akt [...]) Sąd Rejonowy w W. [...] oddalił w całości powództwo skarżącego oraz zasądził od skarżącego na rzecz strony pozwanej 1860 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

1.1.3. W apelacji od powyższego orzeczenia, zarzucającej sądowi pierwszej instancji obrazę szeregu przepisów prawa materialnego i procesowego, skarżący wniósł o: zmianę zaskarżonego wyroku przez uznanie wypowiedzenia umowy o pracę za bezskuteczne (nieważne, nielegalne), ewentualnie – o przywrócenie skarżącego do pracy na dotychczasowym stanowisku wraz z dotychczasowymi warunkami pracy i płacy oraz zasądzenie na rzecz skarżącego odszkodowania w wysokości 44 000 zł brutto; w przypadku nieuwzględnienia roszczenia uznanie wypowiedzenia umowy o pracę za bezskuteczne albo nieuwzględnienia roszczenia o przywrócenie do pracy – o zasądzenie odszkodowania za nieuzasadnione wypowiedzenie umowy o pracę w wysokości 132 000 zł brutto; zmianę wyroku w części dotyczącej kosztów postępowania przez zasądzenie na rzecz skarżącego od strony pozwanej przedmiotowych kosztów według norm przepisanych; zasądzenie na rzecz skarżącego od strony pozwanej kosztów postępowania drugoinstancyjnego.

W odpowiedzi strona pozwana wniosła o oddalenie apelacji w całości oraz zasądzenie na jej rzecz od skarżącego zwrot kosztów postępowania według norm przepisanych.

1.1.4. Wyrokiem z 13 września 2016 r. (sygn. akt [...]) Sąd Okręgowy w W. [...]: zmienił zaskarżony wyrok w całości w ten sposób, że zasądził od strony pozwanej na rzecz skarżącego 132 000 zł tytułem odszkodowania za niezasadne wypowiedzenie umowy o pracę oraz 26 460 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania, w tym 60 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego (punkt 1 sentencji); zasądził od strony pozwanej na rzecz skarżącego 26 580 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania w instancji odwoławczej (punkt 2 sentencji).

1.1.5. Skarżący złożył zażalenie na postanowienie zawarte w wyroku dotyczące zwrotu kosztów postępowania.

1.1.6. Postanowieniem z 29 grudnia 2016 r. (sygn. akt [...]) Sąd Okręgowy w W. [...] zmienił swój wyrok z 13 września 2016 r.: w punkcie 1 w ten sposób, że w miejsce kwoty 26 460 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania i kwoty 60 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego zasądził od strony pozwanej na rzecz skarżącego kwotę 26 760 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania, w tym kwotę 360 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego (punkt 1 sentencji); w punkcie 2 w ten sposób, że w miejsce kwoty 26 580 zł zasądził od strony pozwanej na rzecz skarżącego kwotę 27 480 zł tytułem zwrotu kosztów procesu, w tym kwotę 1080 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego (punkt 2 sentencji). W pozostałej części zażalenie skarżącego zostało oddalone (punkt 3 sentencji).

1.2. Uzasadnienie skargi konstytucyjnej.

Zdaniem skarżącego kwoty zasądzone na jego rzecz w postanowieniu Sądu Okręgowego w W. z 29 grudnia 2016 r. (wskazany jako ostateczne orzeczenie w rozumieniu art. 79 ust. 1 Konstytucji) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego przed sądem pierwszej i drugiej instancji nie odpowiadają nakładom rzeczywiście przez niego poniesionym. Zastosowanie stawek ryczałtowych w przypadku stwierdzenia, że zwolnienie pracownika ma charakter deliktu, stanowi dyskryminację pracownika względem pracodawcy. W przekonaniu skarżącego, gdyby to pracownik wyrządził umyślną szkodę pracodawcy i przegrał związaną z tym sprawę sądową, musiałby zwrócić pracodawcy koszty zastępstwa procesowego według stawek proporcjonalnych.

Skarżący wskazał, że zastosowanie tylko „symbolicznych” stawek ryczałtowych dla „ofiary deliktu” pozostaje w sprzeczności z art. 2 w związku art. 45 ust. 1 Konstytucji, ponieważ pracownik, któremu umyślnie wyrządzono szkodę, wiedząc, że nawet w razie wygranej koszty zastępstwa prawnego będzie musiał ponieść prawie w całości we własnym zakresie, a także, że koszty te mogą przekroczyć wysokość żadanego odszkodowania, odstąpi od dochodzenia swoich praw przed sądem. Zauważył także, że taka sytuacja kłóci się z istotą funkcji ochronnej prawa pracy zagwarantowanej w art. 24 i art. 65 ust. 1 Konstytucji i narusza prawa majątkowe pracownika (art. 64 ust. 2 Konstytucji).

2. Postanowieniem Trybunału Konstytucyjnego z 11 września 2018 r. o sygn. Ts 29/17 (OTK ZU B/2018, poz. 145) skardze konstytucyjnej nadano dalszy bieg, a zarządzeniem Prezesa Trybunału Konstytucyjnego z 15 listopada 2018 r. została ona zarejestrowana pod sygn. SK 25/18.

3. Dodatkowo ustalenia w przedmiocie stanu faktycznego sprawy, poczynione przez Trybunał Konstytucyjny po przyjęciu skargi konstytucyjnej do rozpoznania merytorycznego.

3.1. Wyrok Sądu Okręgowego w W. [...] z 13 września 2016 r. (sygn. akt [...]) został zaskarżony skargami kasacyjnymi zarówno przez skarżącego, jak i stronę pozwaną. W obu wniesionych środkach prawnych zarzucono sądowi drugiej instancji obrazę szeregu przepisów prawa procesowego i materialnego.

3.2. Wyrokiem z 6 marca 2018 r. (sygn. akt [...]) Sąd Najwyższy – Izba Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych: uchylił zaskarżony wyrok z 13 września 2016 r. i przekazał Sądowi Okręgowemu w W. sprawę do ponownego rozpoznania (punkt I sentencji); oddalił skargę kasacyjną skarżącego (punkt II sentencji); przekazał Sądowi Okręgowemu w W. rozstrzygnięcie o kosztach postępowania kasacyjnego (punkt III sentencji).

3.3. Wyrokiem z 26 czerwca 2018 r. (sygn. akt [...]) Sąd Okręgowy w W. [...]: oddalił apelację skarżącego (punkt I sentencji); zasądził od skarżącego na rzecz strony pozwanej kwotę 65 970 zł tytułem zwrotu kosztów procesu w instancji odwoławczej i w postępowaniu kasacyjnym (punkt II sentencji); nakazał skarżącemu, aby zwrócił stronie pozwanej kwotę 132 000 zł tytułem spełnionego na jego rzecz świadczenia (punkt III sentencji).

4. Pismem z 11 grudnia 2018 r. (znak: III.7040.95.2018.LM) Rzecznik Praw Obywatelskich poinformował, że nie zgłasza udziału w niniejszym postępowaniu.

5. Do dnia wydania niniejszego postanowienia nie wpłynęły stanowiska pisemne od pozostałych uczestników postępowania.

II

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje:

1. W sprawach inicjowanych skargą konstytucyjną Trybunał Konstytucyjny na każdym etapie postępowania bada, czy nie zachodzi któraś z ujemnych przesłanek procesowych, skutkująca umorzeniem postępowania. Dotyczy to wszelkich kwestii wstępnych, jak również przesłanek formalnych, wspólnych dla kontroli inicjowanej w trybie skargi konstytucyjnej, wniosku lub pytania prawnego. Merytoryczne rozpoznanie zarzutów sformułowanych w skardze konstytucyjnej jest uzależnione od spełnienia wszystkich warunków jej dopuszczalności (por. np. postanowienie TK z 1 marca 2010 r., sygn. SK 29/08, OTK ZU nr 3/A/2010, poz. 29 i powołane tam orzecznictwo). Podkreślić również należy, że składu rozpoznającego sprawę *in merito* nie wiąże stanowisko zajęte w zarządzeniu sędziego Trybunału – wydanym na gruncie ustawy z dnia 1 sierpnia 1997 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz. U. Nr 102, poz. 643, ze zm.; dalej: ustawa o TK z 1997 r.) – albo postanowieniu Trybunału – wydanym na gruncie ustawy z dnia 25 czerwca 2015 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz. U. z 2016 r. poz. 293), ustawy z dnia 22 lipca 2016 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz. U. poz. 1157; dalej: ustawa o TK z 2016 r.), czy też obowiązującej ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. poz. 2072; dalej: uotpTK) – o przekazaniu skargi konstytucyjnej do rozpoznania merytorycznego lub postanowieniu Trybunału Konstytucyjnego o uwzględnieniu zażalenia skarżącego na postanowienie w przedmiocie odmowy nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej, wydanym na gruncie ustawy o TK z 1997 r., ustawy o TK z 2016 r., czy też obowiązującej uotpTK (por. np. wyroki TK z 21 czerwca 2017 r., sygn. SK 35/15, OTK ZU A/2017, poz. 51, 20 grudnia 2017 r., sygn. SK 37/15, OTK ZU A/2017, poz. 90; 23 maja 2018 r., sygn. SK 15/15, OTK ZU A/2018, poz. 35 oraz 28 czerwca 2018 r., sygn. SK 4/17, OTK ZU A/2018, poz. 43).

2. Zgodnie z art. 79 ust. 1 Konstytucji oraz art. 77 ust. 1 uotpTK skarga konstytucyjna może być wniesiona w sytuacji, gdy sąd lub organ administracji orzekł ostatecznie o wolnościach, prawach lub obowiązkach skarżącego na podstawie aktu normatywnego, któremu w skardze zarzuca się niekonstytucyjność.

Jak podkreślił Trybunał Konstytucyjny w postanowieniu pełnego składu z 4 grudnia 2000 r. o sygn. SK 10/99 (OTK ZU nr 8/2000, poz. 300) „konstytucyjne pojęcie «orzeczenia» o wolnościach, prawach lub obowiązkach jednostki obejmuje rozstrzygnięcia, które nakładają, zmieniają lub uchylają obowiązki albo przyznają, zmieniają lub znoszą uprawnienia”. Są to również orzeczenia, które „autorytatywnie stwierdzają istnienie obowiązku lub uprawnienia, jeżeli rozstrzygnięcia te mają znaczenie dla realizacji określonych uprawnień lub obo-

wiązków jednostki”, a także „rozstrzygnięcia polegające na odmowie wydania jednego z wymienionych wcześniej rozstrzygnięć”. Istotą orzeczenia o wolnościach, prawach lub obowiązkach jednostki jest zawsze jego wiążący charakter, wyrażający się w powstaniu, zmianie lub zniesieniu obowiązków ciążących na określonych podmiotach (zob. również postanowienia TK z: 5 grudnia 1997 r., sygn. Ts 14/97, OTK ZU nr 1/1998, poz. 9; 17 lutego 1999 r., sygn. Ts 164/98, OTK ZU nr 4/1999, poz. 83 oraz 24 listopada 2004 r., sygn. Ts 57/04, OTK ZU nr 5/B/2004, poz. 300, a także wyrok TK z 10 lipca 2000 r., sygn. SK 21/99, OTK ZU nr 5/2000, poz. 144).

Charakter orzeczenia, o którym mowa w art. 79 ust. 1 Konstytucji, został sprecyzowany w art. 77 ust. 1 uotpTK, zgodnie z którym skarga konstytucyjna może być wniesiona po wyczerpaniu drogi prawnej, o ile droga ta jest przewidziana. Orzeczenie musi mieć zatem walor ostateczności. Złożenie skargi konstytucyjnej jest więc związane z bezskutecznym wyczerpaniem zwykłych środków zaskarżenia przewidzianych w stosownych przepisach proceduralnych. Przy tym forma prawomocnego orzeczenia wydanego przez sąd nie ma znaczenia, gdyż użyte w art. 77 ust. 1 uotpTK sformułowanie „inne ostateczne rozstrzygnięcie” ma tak szerokie znaczenie, że odnosi się do wszelkich innych niż wyroki orzeczeń sądowych (zob. postanowienia TK z 5 grudnia 1997 r., sygn. Ts 1/97, OTK ZU nr 2/1998, poz. 17 oraz 21 marca 2000 r., sygn. SK 6/99, OTK ZU nr 2/2000, poz. 66). Powyższe warunkowane jest tym, że instytucja skargi konstytucyjnej ma ze swej istoty charakter subsydiarny wobec innych środków służących ochronie praw i wolności konstytucyjnych (zob. postanowienie TK z 1 września 1998 r., sygn. Ts 97/98, OTK ZU nr 6/1998, poz. 104). Toteż w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego i w doktrynie prawnej (zob. Z. Czeszejko-Sochacki, *Sądownictwo konstytucyjne w Polsce na tle porównawczym*, Warszawa 2003, s. 275 i n. i przywołane tam orzecznictwo) stale akcentuje się, że skarga nie jest samoistnym środkiem prawnym, lecz środkiem ochrony wolności i praw, który może być wykorzystany dopiero wtedy, gdy w jednostkowej sprawie sądowej lub administracyjnej postępowanie zostało przeprowadzone i ostatecznie zakończone.

3. W rozpatrywanej skardze konstytucyjnej skarżący wskazał jako ostateczne orzeczenie o jego konstytucyjnych wolnościach i prawach postanowienie Sądu Okręgowego w W. [...] z 29 grudnia 2016 r. (sygn. akt [...]) zmieniające wyrok tego Sądu z 13 września 2016 r. (sygn. akt [...]) w zakresie dotyczącym wysokości kwot zasądzonych na rzecz skarżącego od strony pozwanej tytułem zwrotu poniesionych kosztów postępowania w pierwszej i drugiej instancji.

Rzeczony wyrok z 13 września 2016 r. został jednak uchylony, a sprawę przekazano Sądowi Okręgowemu w W. do ponownego rozpoznania wskutek uwzględnienia przez Sąd Najwyższy – Izbę Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych skargi kasacyjnej wniesionej przez stronę pozwaną (wyrok z 6 marca 2018 r., sygn. akt [...]); po ponownym rozpoznaniu apelacji Sąd Okręgowy w W. wydał nowe orzeczenie, tj. wyrok z 26 czerwca 2018 r. (sygn. akt [...]).

W związku z powyższym wskazane przez skarżącego postanowienie z 29 grudnia 2016 r. – na skutek wyeliminowania z obrotu prawnego wyroku z 13 września 2016 r. – stało się *ex lege* bezprzedmiotowe i tym samym utraciło walor ostatecznego rozstrzygnięcia w rozumieniu art. 79 ust. 1 Konstytucji oraz art. 77 ust. 1 uotpTK.

Powyższe przekłada się na umorzenie postępowania z powodu niedopuszczalności wydania wyroku (art. 59 ust. 1 pkt 2 uotpTK).

W tym stanie rzeczy postanowiono jak w sentencji.